

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

NGUYỄN THỊ NGÀ

**HOÀN THIỆN TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN
TRONG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN
VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2017

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

NGUYỄN THỊ NGÀ

**HOÀN THIỆN TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN
TRONG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN
VIỆT NAM**

Chuyên ngành : Kế toán

Mã số : 62.34.03.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS.TS. CHỨC ANH TÚ

2. PGS.TS. NGUYỄN THỊ PHƯƠNG HOA

HÀ NỘI - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan bản luận án là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực và có nguồn gốc rõ ràng.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Nguyễn Thị Nga

MỤC LỤC

Trang phụ bìa	
Lời cam đoan	
Mục lục	
Danh mục các chữ viết tắt	
Danh mục các bảng	
Danh mục các sơ đồ	
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: LÝ LUẬN CHUNG VỀ TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN TRONG CÁC TẬP ĐOÀN KINH TẾ	15
1.1. KHÁI QUÁT CHUNG VỀ TẬP ĐOÀN KINH TẾ.....	15
1.1.1. Khái niệm và đặc điểm của Tập đoàn kinh tế.....	15
1.1.2. Vai trò của Tập đoàn trong nền kinh tế.....	20
1.1.3. Mô hình tổ chức quản lý kinh tế trong Tập đoàn kinh tế.....	21
1.1.4. Mối quan hệ giữa các thành viên trong Tập đoàn kinh tế.....	24
1.2. THÔNG TIN KẾ TOÁN VÀ VAI TRÒ CỦA THÔNG TIN KẾ TOÁN TRONG TẬP ĐOÀN KINH TẾ.....	26
1.2.1. Khái quát thông tin kế toán và vai trò của thông tin kế toán trong Tập đoàn kinh tế.....	26
1.2.2. Khái quát về tổ chức công tác kế toán trong Tập đoàn kinh tế.....	30
1.3. NỘI DUNG TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN TRONG TẬP ĐOÀN KINH TẾ	36
1.3.1. Tổ chức bộ máy kế toán.....	37
1.3.2. Tổ chức thu nhận thông tin kế toán.....	44
1.3.3. Tổ chức hệ thống hóa, xử lý thông tin kế toán.....	52
1.3.4. Tổ chức phân tích và cung cấp thông tin kế toán.....	56
1.3.5. Tổ chức lưu trữ tài liệu kế toán và công tác kiểm tra kế toán.....	62
1.4. KINH NGHIỆM VỀ TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN CỦA MỘT SỐ NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI, MỘT SỐ TẬP ĐOÀN KINH TẾ LỚN TẠI VIỆT NAM VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM CHO TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM.....	64
1.4.1. Kinh nghiệm về tổ chức công tác kế toán của một số nước trên thế giới	64

1.4.2. Kinh nghiệm về tổ chức công tác kế toán của một số Tập đoàn kinh tế lớn tại Việt Nam	69
1.4.3. Bài học kinh nghiệm về tổ chức công tác kế toán cho Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam.....	73
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	75
Chương 2: THỰC TRẠNG TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN TRONG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM.....	76
2.1. KHÁI QUÁT VỀ TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM.....	76
2.1.1. Quá trình hình thành và phát triển.....	76
2.1.2. Chức năng nhiệm vụ của Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam	77
2.1.3. Đặc điểm tổ chức hoạt động sản xuất kinh doanh của Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam.....	79
2.1.4. Đặc điểm cơ cấu tổ chức quản lý của Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản.....	82
2.1.5. Đặc điểm tổ chức quản lý và hoạt động ảnh hưởng đến tổ chức công tác kế toán trong Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam	89
2.2. THỰC TRẠNG TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN TRONG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM	91
2.2.1. Tổ chức bộ máy kế toán	93
2.2.2. Tổ chức thu nhận thông tin kế toán.....	105
2.2.3. Tổ chức hệ thống hóa, xử lý thông tin kế toán.....	107
2.2.4. Tổ chức phân tích và cung cấp thông tin kế toán.....	113
2.2.5. Tổ chức công tác kiểm tra kế toán	129
2.3. ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN TRONG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM	130
2.3.1. Những ưu điểm.....	130
2.3.2. Những hạn chế	132
2.3.3. Nguyên nhân của những hạn chế	136
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2.....	139

Chương 3: CÁC GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN TRONG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM	140
3.1. ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM.....	140
3.2. YÊU CẦU CƠ BẢN VÀ NGUYÊN TẮC HOÀN THIỆN TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN TRONG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM.....	141
3.2.1. Yêu cầu cơ bản hoàn thiện tổ chức công tác kế toán trong Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam.....	141
3.2.2. Nguyên tắc hoàn thiện tổ chức công tác kế toán trong Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam.....	145
3.3. CÁC GIẢI PHÁP ĐỂ HOÀN THIỆN TỔ CHỨC CÔNG TÁC KẾ TOÁN TRONG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM.....	147
3.3.1. Hoàn thiện tổ chức bộ máy kế toán.....	147
3.3.2. Hoàn thiện tổ chức thu nhận thông tin kế toán	152
3.3.3. Hoàn thiện tổ chức hệ thống hóa, xử lý thông tin kế toán	154
3.3.4. Hoàn thiện tổ chức phân tích và cung cấp thông tin kế toán	159
3.3.5. Hoàn thiện tổ chức công tác kiểm tra kế toán.....	166
3.4. ĐIỀU KIỆN THỰC HIỆN CÁC GIẢI PHÁP	168
3.4.1. Điều kiện về phía Nhà nước.....	168
3.4.2. Điều kiện về phía Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam	170
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	172
KẾT LUẬN	173
DANH MỤC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ	174
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	175
PHỤ LỤC	180

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

BCĐKT	: Bảng cân đối kế toán
BCĐKTHN	: Bảng cân đối kế toán hợp nhất
BCKQHĐKD	: Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh
BCKQHĐKDHN	: Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh hợp nhất
BCLCTT	: Báo cáo lưu chuyển tiền tệ
BCLCTTHN	: Báo cáo lưu chuyển tiền tệ hợp nhất
BCTC	: Báo cáo tài chính
BCTCHN	: Báo cáo tài chính hợp nhất
BTC	: Bộ Tài chính
BTMBCTCHN	: Bản thuyết minh báo cáo tài chính hợp nhất
CP	: Cổ phần
CPBH	: Chi phí bán hàng
CPQLDN	: Chi phí quản lý doanh nghiệp
CTC	: Công ty con
CTM	: Công ty mẹ
HĐQT	: Hội đồng quản trị
HMLK	: Hao mòn lũy kế
KTQT	: Kế toán quản trị
KTTC	: Kế toán tài chính
MTV	: Một thành viên
SXKD	: Sản xuất kinh doanh
TSCĐ	: Tài sản cố định
TSDH	: Tài sản dài hạn
TĐKT	: Tập đoàn kinh tế
TP	: Thành phố
TX	: Thị xã
TNDN	: Thu nhập doanh nghiệp
TNHH	: Trách nhiệm hữu hạn
VCSH	: Vốn chủ sở hữu

DANH MỤC CÁC BẢNG

Trang

Bảng 2.1: Hình thức sổ kế toán trong Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam.....	112
Bảng 2.2: Bảng tổng hợp chỉ tiêu phân tích Báo cáo tài chính hợp nhất của Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam	128
Bảng 3.1: Bảng đề xuất bổ sung một số chỉ tiêu trong phân tích BCTCHN tại Tập đoàn	164

DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ

Trang

Sơ đồ 1.1: Mô hình tổ chức bộ máy kế toán tập trung.....	40
Sơ đồ 1.2: Mô hình tổ chức bộ máy kế toán phân tán	41
Sơ đồ 1.3: Mô hình tổ chức bộ máy kế toán vừa tập trung vừa phân tán	42
Sơ đồ 2.1: Sơ đồ tổ chức Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam.....	83
Sơ đồ 2.2: Sơ đồ quản lý và điều hành của Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam.....	85
Sơ đồ 2.3: Sơ đồ tổ chức bộ máy kế toán tại CTM Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam.....	100
Sơ đồ 2.4: Sơ đồ tổ chức bộ máy kế toán tại các đơn vị hạch toán phụ thuộc CTM Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam	101
Sơ đồ 2.5: Sơ đồ bộ máy kế toán tại các Tổng công ty trong Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam.....	102
Sơ đồ 2.6: Sơ đồ tổ chức bộ máy kế toán tại các CTC trong Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam.....	103
Sơ đồ 2.7: Sơ đồ tổ chức bộ máy kế toán tại các đơn vị sự nghiệp có thu trong Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam	104
Sơ đồ 2.8: Sơ đồ quy trình lập BCTCHN	123
Sơ đồ 3.1: Tổ chức bộ máy kế toán tại CTM theo hướng chuyên môn hóa	148

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong những năm gần đây, thực hiện chủ trương của Đảng và Nhà nước, các Tổng công ty Nhà nước từng bước xây dựng, củng cố để hình thành các TĐKT lớn mạnh, có năng lực cạnh tranh trên thị trường trong nước và quốc tế. Theo chủ trương này, một số TCT Nhà nước trong những ngành then chốt sau khi được cổ phần hoá, sắp xếp lại đã hoạt động rất có hiệu quả và đóng góp đáng kể vào sự tăng trưởng của nền kinh tế quốc dân tạo tiền đề cho sự ra đời của một số TĐKT Nhà nước.

Việc hình thành các TĐKT theo mô hình CTM - CTC đã bước đầu được hình thành và phát triển, từ đó vấn đề nâng cao hiệu quả quản lý đối với các TĐKT được đặt ra như một tất yếu khách quan. Trong đó, sử dụng công cụ kế toán - một công cụ quan trọng của hệ công cụ quản lý kinh tế cần phải được nghiên cứu, tổ chức hợp lý và khoa học, vận dụng vào thực tiễn đạt hiệu quả cao nhất. Tuy nhiên trên thực tế, bên cạnh các kết quả đạt được, việc quản lý các TĐKT ở nước ta thông qua công cụ kế toán còn nhiều bất cập, chưa đi vào nề nếp. Đặc biệt là vấn đề tổ chức công tác kế toán, vấn đề cung cấp thông tin KTTC và KTQT phục vụ cho công tác quản trị trong các TĐKT. Tổ chức công tác kế toán trong các TĐKT là vấn đề mới mẻ còn có nhiều quan điểm chưa thống nhất cần được nghiên cứu một cách căn bản, có hệ thống.

Trong những năm qua, cùng với quá trình đổi mới phương thức tổ chức SXKD; cơ chế quản lý kinh tế đáp ứng yêu cầu của quá trình hội nhập và phát triển của các doanh nghiệp, công tác kế toán được quan tâm, đổi mới và hoàn thiện. Với việc ban hành Luật kế toán, hệ thống chuẩn mực và sửa đổi Chế độ kế toán theo hướng tiếp cận với các thông lệ chuẩn mực kế toán quốc tế đã từng bước đáp ứng yêu cầu quản lý.

Hơn 20 năm qua, kể từ khi hoạt động theo mô hình Tập đoàn (từ tháng 10 năm 1994 đến nay), Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam đã đạt sản lượng khai thác trên 500 triệu tấn, trở thành một trong những TĐKT mạnh của đất nước, được Nhà nước giao trọng trách chính trong việc thực hiện quy hoạch phát triển ngành Than, ngành công nghiệp khai thác Bauxit - nhôm, ngành công nghiệp Titan và một số ngành công nghiệp khai thác khoáng sản khác. Tập đoàn công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam là một TĐKT đa ngành, đa lĩnh vực được xếp hạng trong 10 doanh nghiệp Nhà nước lớn nhất trong giai đoạn 2005-2015. Do vậy,